

Hormuz blokádjá: dráguló olaj és gyengülő amerikai befolyás

A Hormuzi-szoros lezárása a globális olajtermelés mintegy 15 százalékát és a cseppfolyósított földgáztermelés ötödét érinti, miközben a piac alkalmazkodási lehetőségei korlátozottak. A blokády gyors katonai felszámolása rendkívül nehéz, mert Irán évtizedek óta kifejezetten erre a helyzetre készült fel vízi aknákkal, drónokkal és partról indítható rakétákkal. A stratégiai tartalékok ugyan időt adhatnak, de a hiány és a piaci pánik gyorsan felhajthatja az árakat, miközben az is kérdésessé válhat, mennyire képes még az Egyesült Államok stabilizálni a globális olajpiacot. A helyzet következményeit Deák András, a Nemzeti Közszerolgalati Egyetem John Lukács Intézetének tudományos főmunkatársa elemzi a Másfél fokon.

A Hormuzi-szoros régóta a globális energiabiztonság egyik legkritikusabb pontja. A Perzsa-öbölből származó olaj és gáz jelentős része ezen az útvonalon jut el a világpiacra. A mostani blokády azonban példátlan: Irán először tudta szinte hermetikusan lezárni a szorost, ami a globális energiapiac jelentős részét érinti. A következmények messze túlmutatnak az energiapiacon. A Perzsa-öböl blokády zavarokat okozhat több nyersanyag piacán is: a hélium, a műtrágyák, a propán-bután vagy a kénsav ellátása is akadózhat. Ha például a héliumellátás megszakad, az akár ipari termelési leállásokhoz is vezethet – például a tajvani félvezetőgyártásban.

Jelenleg a világ nem fér hozzá a szaúdi tartalékkapacitásokhoz sem, amelyek normál körülmények között stabilizálni tudnák a piacot. Ugyanakkor egyelőre az irániak nem támadták meg a katar off-shore gázplatformokat, amelyek egy része közvetlenül az iráni partok közelében található. Feltételezhetően ezek az objektumok egyelőre „túszok”: épségben hagyásuk az arab államok katonai intervencióját hivatott megakadályozni. Ha ezek a létesítmények érintetlenek maradnak, a blokády feloldása után akár két hónapon belül helyreállhat a piaci egyensúly.

A gázpiac alkalmazkodik, az olajpiac „halálzónába” kerülhet

A különböző nyersanyagpiacok eltérően reagálnak a kiesésre. A cseppfolyósított földgáz esetében a kieső mennyiség nagysága hasonló ahhoz, mint amit az orosz gázszállítások visszaesése okozott az ukrainai háború első három évében: évi 115 milliárd köbméter a Perzsa-öbölből szemben az orosz export 135 milliárd köbméteres csökkenésével.

A gázpiac viszonylag rugalmas: egyes felhasználásokban kiváltható szénnel vagy más energiahordozókkal, és a tankerforgalom is átirányítható. Emellett a világ más régióiban – például Ausztráliában vagy az Egyesült Államokban – még rendelkezésre áll némi tartalékkapacitás. Így a globális hiány akár évi 86 milliárd köbméterre csökkenhet, ami a világ teljes gázfogyasztásának körülbelül 2 százaléka.

Az olajpiac azonban jóval kevésbé rugalmas. A napi 15 millió hordó kiesés valós fizikai hiányt jelent, miközben a kereslet jelentős része – például a közúti közlekedésben – nehezen csökkenthető. A helyzet ezért egy „halálzónához” hasonlítható, mint amit a hegymászók tapasztalnak meg 8000 méter felett: mindegy mit teszünk, fáradunk, fogynak a tartalékaink.

A stratégiai készletek fél évnyi időt adhatnak

Az 1970-es évek olajválságai óta a fejlett országok jelentős stratégiai tartalékokat halmoztak fel. A Nemzetközi Energiaügynökség rendszerében a tagállamok legalább 90 napnyi importot kiváltani

képes készleteket tartanak fenn. A fejlett országok összesen 1800 millió hordó stratégiai olajtartalékkal rendelkeznek, míg Kína további 1300 millió hordót halmozott fel.

Elméletben ez a mennyiség közel fél évig fedezheti a mostani kiesést. A gyakorlatban azonban ezek a tartalékok elsősorban a saját piacok stabilizálását szolgálják. A nyugati országok eddig mintegy 400 millió hordót szabadítottak fel, de ezek döntő része a saját ellátásukat pótolja.

A világ számos országa – például Banglades vagy több afrikai és ázsiai állam – nem rendelkezik jelentős stratégiai tartalékokkal. India esetében a kereskedelmi és stratégiai készletek a konfliktus kezdetén mindössze 50 napra voltak elegendőek. Ezek az országok könnyen pánikot indíthatnak el a piacon, ami az árak gyors emelkedéséhez vezethet.

Az orosz olaj a válság első nyertese lehet

A piaci pánik egyik következménye, hogy a szereplők elkezdik felvásárolni a szabadon található készleteket, mindenki felhalmoz, a kereslet megugrik, a hiány nő, tovább dagasztva a pánikot.

Ebben a helyzetben Oroszország különösen kedvező pozícióban van. A korábbi szankciók hatására becslések szerint mintegy 250 millió hordó eladatlan orosz olaj halmozódott fel tankerhajókon vagy tárolókban. Ez a mennyiség a hiány elsődleges pótlásává válhat a globális piacon. A szankciók betartása pedig ilyen helyzetben háttérbe szorulhat az ellátásbiztonsági szempontok mögött.

A blokád felszámolása katonailag rendkívül nehéz

A Hormuzi-szoros blokádját nem lehet egyszerű katonai művelettel megszüntetni. Irán évtizedek óta készült egy ilyen forgatókönyvre, és a hagyományos haditengerészet helyett sok kisebb és nehezebben elhárítható eszközt alkalmaz: több ezer gyors motorcsónakot, drónokat, mobil rakétákat és decentralizáltan telepített vízi aknákat.

A blokád megszüntetése akár az 1700 kilométer hosszú iráni partvidék jelentős részének katonai ellenőrzését igényelné, ami a jelenlegi geopolitikai helyzetben valószínűtlen. Már a támadások kockázata is elég lehet ahhoz, hogy a tankerhajók és a biztosítótársaságok elkerüljék a térséget.

Gyengülhet az Egyesült Államok stabilizáló szerepe

Az elmúlt nyolc évtizedben az Egyesült Államok volt az a szereplő, amely olajválságok idején koordinálta a globális logisztikát és stabilizálta a piacokat. A mostani konfliktus azonban azt mutatja, hogy Washington mozgásterére korlátozottabb lehet, mint korábban.

A blokád elhúzódása nemcsak az olajárak emelkedéséhez vezethet, hanem geopolitikai következményekkel is járhat – más nagyhatalmak is nagyobb szerepet vállalhatnak a térségben és a globális energiapiac alakításában.

„Mintegy nyolc évtizeden keresztül az Egyesült Államok tudta biztosítani a Hormuzi-szoros relatív békéjét és az olajpiac nyugalmát. Most nagyon úgy néz ki, hogy minimum kudarcot vall, felelőssége letagadhatatlan, és semmilyen érdemi mondandója nincs a világ olajimportáló része számára. Nem kellene tehát csodálkozni, ha más nagyhatalmak jelennek meg a térségben és a világ egyéb pontjain, kényszerűen eltolva az Egyesült Államokat a fontos világpolitikai kérdések intézésétől” – zárja írását Deák András.

További információ:

<https://masfelfok.hu/2026/03/18/hormuz-blokadja-dragulo-olaj-es-gyengulo-amerikai-befolyas/>

Sajtókapcsolat:

- Deák András, tudományos főmunkatárs
- Nemzeti Közszerolgalati Egyetem John Lukács Intézet
- deak.andras.gyorgy@uni-nke.hu

Eredeti tartalom: Másfélók

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgalat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=29676>